

***ПРОЦЕДУРА
ФОРМУВАННЯ ТА
ОФОРМЛЕННЯ
ДОКУМЕНТІВ ПРИ
СТВОРЕНІ ТЕРИТОРІЙ ТА
ОБ'ЄКТІВ ПЗФ***

В Розділі VII ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД» РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ Й ОГОЛОШЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Процедура створення об'єктів ПЗФ включає **8 стадій (етапів)**, які взаємопов'язані й вимагають проведення комплексу ретельно спланованих і якісно виконаних організаційних, наукових та інших заходів

Процедура створення об'єктів ПЗФ включає такі стадії (етапи):

1. Підготовка і подання клопотання щодо створення об'єкта ПЗФ.
2. Попередній розгляд клопотання.
3. Погодження клопотання із власниками та користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для заповідання, а також погодження з місцевими органами влади і самоврядування всіх рівнів.
4. Розроблення проекту створення об'єкта ПЗФ.
5. Передача матеріалів до державних органів, уповноважених приймати рішення про оголошення територій та об'єктів ПЗФ. Прийняття рішення про оголошення територій та об'єктів ПЗФ.
6. Розроблення й затвердження Положення про території та об'єкти ПЗФ, оформлення охоронного зобов'язання.
7. Розроблення проекту відведення земельної ділянки для установ ПЗФ, оформлення державного акта на право користування землею, закріплення меж на місцевості.
8. Розроблення та затвердження проекту організації території

Підготовка та подання клопотання про створення об'єкта ПЗФ

Статтею 51 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» визначено порядок підготовки та подання клопотання, перелік матеріалів, які включає в себе цей документ.

Підготовка клопотання — надзвичайно відповідальний етап створення об'єкта ПЗФ. Від того, наскільки глибоко, повно й обґрунтовано його, виконано та оформлено, чималою мірою залежить і кінцевий результат всього процесу створення об'єкта ПЗФ.

Етап 1. Підготовка і подання клопотання щодо створення об'єкта ПЗФ

Клопотання подаються до державних органів, уповноважених проводити їх попередній розгляд:

до Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України - щодо територій та об'єктів загальнодержавного значення

до органів Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України - щодо територій та об'єктів місцевого значення

Клопотання має містити:

- ❖ обґрунтування необхідності створення чи оголошення території або об'єкту природно-заповідного фонду певної категорії,
- ❖ характеристику природоохоронної, наукової, естетичної та іншої цінності природних комплексів та об'єктів, що пропонуються для заповідання,
- ❖ відомості про місцезнаходження, розміри, характер використання, власників та користувачів природних ресурсів,
- ❖ відповідний картографічний матеріал.

До клопотань додаються документи, що підтверджують та доповнюють обґрунтування необхідності створення чи оголошення територій або об'єктів природно-заповідного фонду

Етап 2. Попередній розгляд клопотання

У разі схвалення клопотань

Етап 3. Погодження клопотання із власниками та користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для заповідання, а також погодження з місцевими органами влади і самоврядування всіх рівнів

Термін попереднього розгляду клопотань – *1 місяць*

щодо територій та об'єктів загальнодержавного значення - центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища;

щодо територій та об'єктів місцевого значення - обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, а на території Автономної Республіки Крим - органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища.

Етап 4. Розроблення проекту створення об'єкта ПЗФ

На підставі результатів погодження клопотань центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, *забезпечує розробку спеціалізованими проектними та науковими установами проектів створення природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, заказників, пам'яток природи, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення.*

Розробка проектів створення регіональних ландшафтних парків, заповідних урочищ, а також заказників, пам'яток природи та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва **місцевого значення** забезпечується обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, а на території Автономної Республіки Крим - *органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища.*

Забезпечення розробки проектів створення ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків може бути доручено *заінтересованим державним органам чи установам.*

Етап 5. Передача матеріалів до державних органів, уповноважених приймати рішення про оголошення територій та об'єктів ПЗФ. Прийняття рішення про оголошення територій та об'єктів ПЗФ.

Проекти створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду **передаються центральним органом виконавчої влади**, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, а на території Автономної Республіки Крим - органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища у встановленому порядку уповноваженим приймати рішення про створення чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Рішення про створення *природних заповідників, національних природних парків*, а також щодо інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду *загальнодержавного значення* приймаються **Президентом України.**

Рішення про створення *біосферних заповідників* приймається з додержанням вимог **міжнародних договорів та міжнародних програм, учасником яких є Україна.**

Рішення про організацію чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду *місцевого значення* та встановлення охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду **приймається Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами.**

Етап 6. Розроблення й затвердження Положення про території та об'єкти ПЗФ, оформлення охоронного зобов'язання.

Методичні рекомендації щодо розробки положень про території та об'єкти природно-заповідного фонду України

- ✓ Методичні рекомендації розроблені з метою забезпечення єдиного методологічного підходу до розроблення положень про території та об'єкти природно-заповідного фонду України.
- ✓ Методичні рекомендації визначають основні вимоги до оформлення та змісту Положень про території та об'єкти природно-заповідного фонду України.
- ✓ У Положеннях визначаються завдання, природоохоронне, наукове, освітнє, рекреаційне, культурне значення природних комплексів та об'єктів, особливості природоохоронного режиму, характеру функціонування територій та об'єктів ПЗФ.

Етап 7. Розроблення проекту відведення земельної ділянки для установ ПЗФ, оформлення державного акта на право користування землею, закріплення меж на місцевості.

Порядок відведення земельних ділянок природним заповідникам, біосферним заповідникам, національним природним паркам, регіональним ландшафтним паркам, а також ботанічним садам, дендрологічним паркам, зоологічним паркам визначається **Земельним Кодексом України**.

Території та об'єкти природно-заповідного фонду або їх частини, що створюються чи оголошуються без вилучення земельних ділянок, що вони займають, передаються під охорону підприємствам, установам, організаціям і громадянам обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища з оформленням **охоронного зобов'язання**.

Етап 8. Розроблення та затвердження проекту організації території

Створення і функціонування територій та об'єктів природно-заповідного фонду має здійснюватися на підставі затверджених в установленому порядку проектів. Фактично розробка цих проектів розпочинається з моменту підготовки клопотань про їх створення чи оголошення.

Проект створення природно-заповідної території є об'єктивною підставою для прийняття рішення про її створення. Без такого проекту створювати об'єкт ПЗФ не дозволяється.

Проект складається з пояснювальної записки, картографічних матеріалів і матеріалів погодження. Як обов'язковий у складі проектів створення установ природно-заповідного фонду має бути розділ щодо функціонального зонування для національних природних парків, біосферних заповідників, регіональних ландшафтних парків.

Таке зонування передбачає розподіл територій об'єкта ПЗФ відповідно до особливостей режимів охорони та використання природних комплексів.

В разі необхідності визначаються межі та режим охоронної зони, яка створюється за межами заповідної території для запобігання можливим негативним впливам на неї

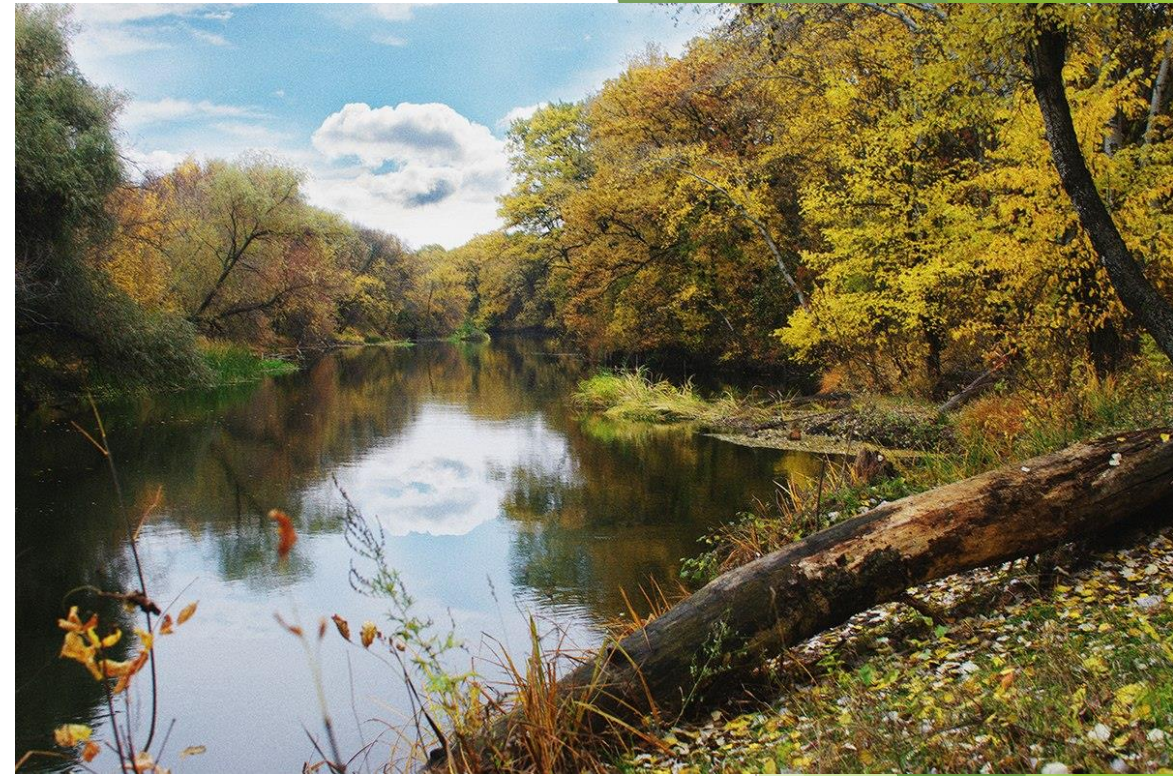

Необхідним видом проектної документації, що розробляється для новостворених установ, є **проект організації території**. Цей проект відноситься до категорії проектної документації з планування територій, комплексного обґрунтування природоохоронних заходів та здійснення діяльності щодо виконання завдань, які покладаються на установи ПЗФ.

Закон України «Про природно-заповідний фонд України» вимагає **обов'язкової розробки проектів організації території** для таких категорій ПЗФ як біосферні заповідники, національні природні парки, ботанічні сади, дендропарки, зоопарки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва та регіональні ландшафтні парки

На підставі затвердженого *проекту організації території*, наприклад, національного природного парку, коригуються матеріали землеустрою – лісовпорядкування, генеральні плани поселень, проекти інженерних мереж та гідротехнічного будівництва тощо з метою обмеження негативних впливів на природні комплекси та об'єкти НПП.

Власне проект організації природно-заповідної території складається з **аналітичної частини та обґрунтування природоохоронних заходів**

Аналітична частина проекту містить характеристику природо-кліматичних особливостей території, аналіз її ландшафтів, рослинності, тваринного світу, рекреаційних ресурсів, відомості про стан навколишнього природного середовища, про зони охорони джерел водопостачання, джерела та ареали забруднення. В ній дається оцінка архітектурно-планувальних особливостей територій, окремих поселень, зон лікування та відпочинку, наводиться характеристика транспортної мережі, інженерних комунікацій, оцінюється їх вплив на прилеглі природні комплекси та виконується аналіз конфліктних ситуацій територіального розвитку природно-заповідної території.

Комплексна оцінка природно-заповідної території включає **природоохоронну оцінку території**, оцінку природних рекреаційних ресурсів, наявних природних об'єктів туризму, пейзажно-естетичну оцінку ландшафту, рекреаційну оцінку історичних, етнографічних, культурних та інших об'єктів тощо.

У **проектах організації території передбачається функціональне зонування територій та опис режиму використання природних комплексів, обґрунтування системи маршрутів для екскурсій, заходи щодо благоустрою місць для короткочасного і тривалого відпочинку, порядку організації відвідування території та відтворення природних ландшафтів.**

Важливою складовою проекту є пропозиції стосовно здійснення екологічно збалансованої господарської діяльності, щодо програм наукової діяльності та екологічного виховання, інженерної підготовки території (необхідність проведення протиерозійних, протизсувних заходів, рекультивації, берегоукріплення та інших). Виконується також оцінка транспортного забезпечення об'єкта ПЗФ і визначається вартість основних заходів щодо реалізації проекту.

Проекти організації територій ботанічних садів, дендропарків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, розташованих здебільшого у містах і селах, розробляються з урахуванням вимог місцевих органів архітектури та інженерних служб.

Зміна меж, категорії та скасування статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Зміна меж, категорії та скасування статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду проводиться за погодженням з **центральним органом виконавчої влади**, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, на підставі відповідного експертного висновку.

Резервування цінних для заповідання територій та об'єктів

З метою недопущення знищення або руйнування в результаті господарської діяльності цінних для заповідання територій та об'єктів до прийняття у встановленому порядку рішень про організацію чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду і виділення необхідних для цього коштів проводиться їх резервування на період до п'яти років.

Території, що резервуються з метою наступного заповідання, залишаються у віданні їх землевласників та землекористувачів і використовуються за цільовим призначенням із додержанням особливих вимог охорони навколишнього природного середовища та обмежень, що визначаються рішенням про резервування. Провадження на таких територіях діяльності, що призводить до зміни угідь, на земельних ділянках усіх категорій земель (боліт, степів, сіножатей, пасовищ, земельних лісових ділянок) забороняється

Резервуванню підлягають території, що включають землі державної та комунальної власності.

Рішення про резервування приймає орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, який передає земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність та користування відповідно до повноважень, визначених статтею 122 Земельного кодексу України, на підставі технічної документації із землеустрою щодо резервування цінних для заповідання територій та об'єктів.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері охорони навколишнього природного середовища, структурний підрозділ обласної, Київської чи Севастопольської міської державної адміністрації у сфері охорони навколишнього природного середовища, наукова установа, природоохоронне громадське об'єднання звертаються до органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, який передає земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність та користування відповідно до повноважень, визначених статтею 122 Земельного кодексу України, з клопотанням про надання дозволу на розроблення технічної документації із землеустрою щодо резервування цінних для заповідання територій та об'єктів.

До клопотання додаються графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування цінних для заповідання територій та об'єктів, обґрунтування необхідності їх заповідання.

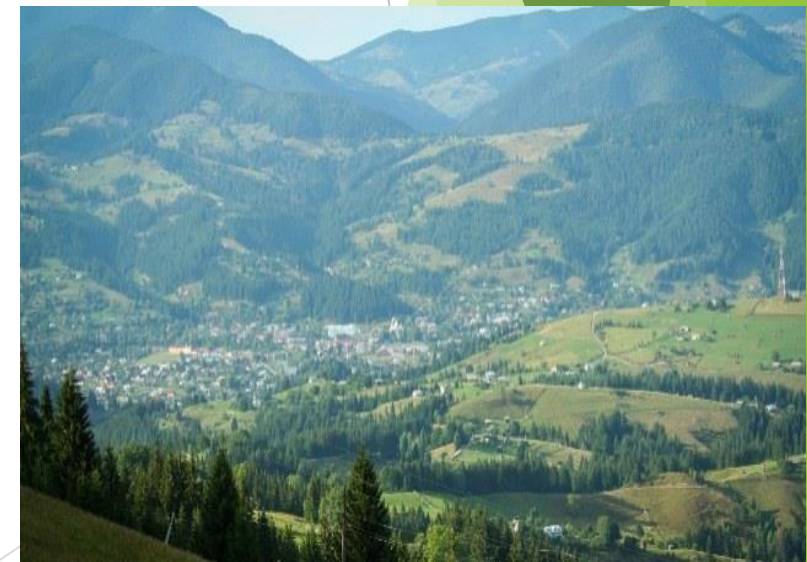
Орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування у межах своїх повноважень у десятиденний строк розглядає зазначене клопотання і надає дозвіл на розроблення технічної документації із землеустрою щодо резервування цінних для заповідання територій та об'єктів або мотивовану відмову в його наданні. Підставою для відмови у наданні такого дозволу може бути лише невідповідність місця розташування цінних для заповідання територій та об'єктів вимогам законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

У разі надання дозволу на розроблення технічної документації із землеустрою щодо резервування цінних для заповідання територій та об'єктів Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, які передають земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність та користування відповідно до повноважень, визначених статтею 122 Земельного кодексу України, зобов'язані *протягом десяти робочих днів з дня прийняття такого рішення* відобразити на картографічній основі Державного земельного кадастру орієнтовне місце розташування цінних для заповідання територій та об'єктів, а також дату та номер відповідного рішення.

Зазначена інформація оприлюднюється на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, на безоплатній основі.

Орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування у *десятиденний строк* з дня отримання технічної документації із землеустрою щодо резервування цінних для заповідання територій та об'єктів *приймає рішення про її затвердження та резервування цінних для заповідання територій та об'єктів*.

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду

це система необхідних і достовірних відомостей про природні, наукові, правові та інші характеристики територій та об'єктів, що входять до складу природно-заповідного фонду.

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду включає геопросторові дані, метадані та сервіси, оприлюднення, інша діяльність з якими та доступ до яких здійснюються у мережі Інтернет згідно із Законом України "Про національну інфраструктуру геопросторових даних".

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Державний кадастр *ведеться з метою оцінки*

- ❖ складу та перспектив розвитку природно-заповідного фонду;
- ❖ стану територій та об'єктів, що входять до нього;
- ❖ організації їх охорони й ефективного використання;
- ❖ планування наукових досліджень;
- ❖ забезпечення державних органів, заінтересованих підприємств, установ та організацій відповідною інформацією, необхідною для вирішення питань соціально-економічного розвитку, розміщення продуктивних сил;
- ❖ в інших цілях, передбачених законодавством України;

Зміст державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду містить відомості про правовий статус, належність, режим, географічне положення, кількісні і якісні характеристики цих територій та об'єктів, їх природоохоронну, наукову, освітню, виховну, рекреаційну й іншу цінність.

Порядок ведення кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду ведеться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища за рахунок державного бюджету.

Для ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду можуть використовуватися також кошти Державного, республіканського Автономної Республіки Крим та місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища.

Форми кадастрової документації

**картки
первинного обліку**

Первинний облік кадастрових відомостей щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється адміністраціями природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків загальнодержавного значення, а також підприємствами, установами та організаціями, у віданні яких перебувають інші території та об'єкти природно-заповідного фонду

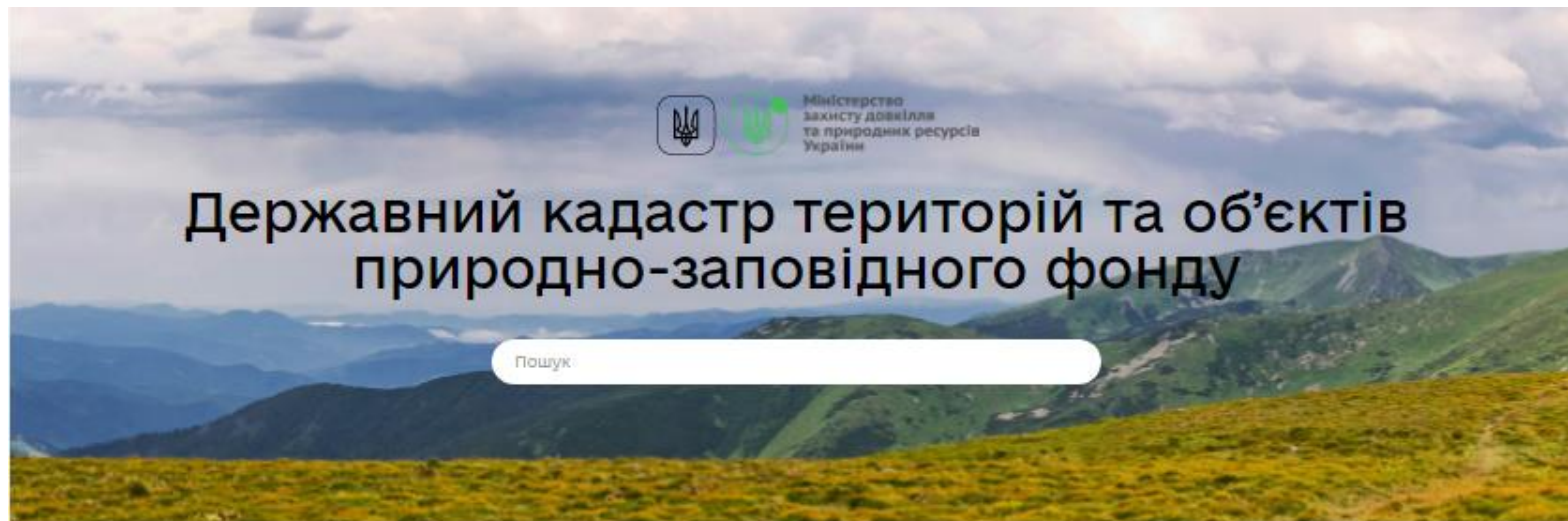
**державні кадастри
територій та об'єктів ПЗФ**

- ✓ міст
- ✓ районів
- ✓ областей
- ✓ АР Крим
- ✓ України

Зміст кадастрової документації, порядок її складення та строки подання документів первинного обліку визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду

<https://pzf.mepr.gov.ua/>

Реєстр об'єктів природно-

Розташування об'єктів ПЗФ

Аналітичні дані